

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

ס.

עין משפט
נר מצוה

בז א מיי פק ס"ו
מהלכות פסולי
מוקדשין הלכה א'
י"ב מ"ב שם הלכה י'
א. עין מוס' שאני סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמניתי דקתני לאוכליו
ושלא לאוכליו בשתי
עבודות, שחטו לאוכליו
ע"פ שיחבירו שאינם
אוכלין, הא איהו ס"ל
רפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאני.

מוסף רש"י

לאוכליו
ולשלא
לאוכליו כשר. דמקנת
אוכלין לא פסלי (קמ"ט)
(א.ט.)

מוסף תוספות

א. עין מוס' שאני סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמניתי דקתני לאוכליו
ושלא לאוכליו בשתי
עבודות, שחטו לאוכליו
ע"פ שיחבירו שאינם
אוכלין, הא איהו ס"ל
רפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאני.

(א) [לעיל נג' ושי"ן],
(ב) [לקמן פ"א, א] (א) [ספ'],
(ג) [שם],
(ד) [שם].

רבינו הגאון

ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו קבל והלך זורק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת דקתני למה לי עד דמחשב שלא לשמו כבוליה מקמייתא ופסול ליה לרביי הכל אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו או שחטו וקבל דמו לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו, אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו ה"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תרי וימני. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח בשתי עבודות היינו רישא ויסי ה"ד דאמר אף בגמ' דבריו אדם מתפסל לפיכך גמי פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו ומחשב וכשר. והחזין לא לעולם כולה מתני' בשתי עבודות ורישא כגון ודשחט ומחשב בשחיטה לשמו ומחשב שלא לשמו בקבלה וכן בהולכה וכן בזריקה. וישא כגון דאמר בשחיטה היינו שחטו לשם פסח לזרק דמו שחטו שחט ארבע לשם שלמים. ושמינין מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא דהא פשטא. ת"ש פסול שלא לשמו ולשמו פסול האי מאי אי אמרת מתני' בשתי עבודות היא ומחשב באתחיל שלא לשמו ובאחרת לשמו, היינו ורישא דרישא והיא תחלת משנתו דאמרין דברי הכל פסול, אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחת היינו ורישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדסיפא שלא לשמו בעבודה אחת, כך ורישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא קיימא. והחזין לא לעולם בשתי עבודות ובדין הוא כו'. ת"ש לאוכליו שלא לאוכליו ורישא דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאוכליו וזרק דמו לשמו שלא לאוכליו טעמא דחשיב בזריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אוכלין בזריקה דהנה מניין ומשבין את ידיהן עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת לימשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחט שנג' במחשבת נפשית תכוסו על השם והיה לשחוט על הגומנין בו הא אלו שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול, והא קיי"ל כל היכא דפריכת פסולין לכשרין כשר.

אם יאמר ששחטו שלא לשמו וקבל והלך זורק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת דקתני למה לי עד דמחשב שלא לשמו כבוליה מקמייתא ופסול ליה לרביי הכל אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו או שחטו וקבל דמו לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו, אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו ה"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תרי וימני. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח בשתי עבודות היינו רישא ויסי ה"ד דאמר אף בגמ' דבריו אדם מתפסל לפיכך גמי פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו ומחשב וכשר. והחזין לא לעולם כולה מתני' בשתי עבודות ורישא כגון ודשחט ומחשב בשחיטה לשמו ומחשב שלא לשמו בקבלה וכן בהולכה וכן בזריקה. וישא כגון דאמר בשחיטה היינו שחטו לשם פסח לזרק דמו שחטו שחט ארבע לשם שלמים. ושמינין מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא דהא פשטא. ת"ש פסול שלא לשמו ולשמו פסול האי מאי אי אמרת מתני' בשתי עבודות היא ומחשב באתחיל שלא לשמו ובאחרת לשמו, היינו ורישא דרישא והיא תחלת משנתו דאמרין דברי הכל פסול, אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחת היינו ורישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדסיפא שלא לשמו בעבודה אחת, כך ורישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא קיימא. והחזין לא לעולם בשתי עבודות ובדין הוא כו'. ת"ש לאוכליו שלא לאוכליו ורישא דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאוכליו וזרק דמו לשמו שלא לאוכליו טעמא דחשיב בזריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אוכלין בזריקה דהנה מניין ומשבין את ידיהן עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת לימשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחט שנג' במחשבת נפשית תכוסו על השם והיה לשחוט על הגומנין בו הא אלו שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול, והא קיי"ל כל היכא דפריכת פסולין לכשרין כשר.

אבל בשתי עבודות אפי' ר' מאיר מודה. ור"ת והיכי מתוקמא מתני' כו' מאיר הו' קתני סיפא לטמאים ולטהורים כשר ואמאי נימא תפוס לשון ראשון ובעבודה אחת מיירי דאין מתקנת טמאים אלא בשחיטה וי"ל דמתני' מיירי כגון דקיימי קמייה טמאים וטהורים ואמר הרני שוחט לאלו דבעינן אחר לא משכחת מקנת ערלה ללא פסלה לר' מאיר אליבא דרבא דאמר אינה לשחיטה אלא לנסוף:^א

אי בשתי עבודות היינו רישא, ור"ת ולימא דרישא איירי כששחט סתמא ולכן כשזרק שלא לשמו אמר היכי סופו על מחלואו אזל אס' אמר דהיא הריני שוחט לשמו ה"ל ללא עקר שלא לשמו אפי' בשתי עבודות להכי אינטרדך סיפא וי"ל דסדרא הוא דבשתי עבודות אינו מועיל מפרש יותר מסתם:

והיינו בעיא דרב פפא. פי' הקונט' דמוק דנקט רב פפא ולא נקט ר' יוחנן דלמך התם כהניא מחשבין מעבודה לעבודה וגרסה לרבי' דגר' לעיל צעי רב פפא בעבודה אחת מן ומסקי היינו צעיא דרב פפא פי' שפיר מתוקמא צעיא דרב פפא שאינו יכול לפוסט' מן המשנה וכן מלא רבי צספר ישן וכן גר"ם ורשב"א מפרש והיינו צעיא דרב פפא מה ששאל בעבודה אחת מן או בשתי עבודות הנך שתי עבודות היינו כגון שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו:

שלא לשמו ולשמו מיבעיא. ור"ת כי נמי אמרי' בעבודה אחת מיקשי ליה הכי השתא לשמו ושלא לשמו פסול שלא לשמו ולשמו מצעיא דאפי' ר' מאיר דפליג בלשמו ושלא לשמו צללא לשמו ולשמו מודה דלכ"ע תפוס לשון ראשון וי"ל דאי בעבודה אחת מיירי קא משמע לן כמו שפירש בקוב' ללא אוליין בתר לשון אחרון [דוקא] לאפוקי מן נס' דאית ליה צפרק צית כור (ד' קה). תפוס לשון אחרון לגמרי לנטול הראשון ור"י מפרש דבעבודה אחת אפי' שפיר דמיני שלא לשמו ולשמו אגב לשמו ושלא לשמו כיון דשנייה בעבודה אחת צללא בשתי עבודות דרישא הפסול בזריקה וסיפא הפסול בשחיטה לא דמו אהדדי ולית ליה למתני' אגב רישא: **שחטו** שלא לאוכליו. פי' רש"י למה ולזוקן ואין מנויין עליו אלא הן וקשה אס' כן מאי אריא שלא לאוכליו אפי' סתם נמי פסול כיון שאין לו אוכלין וגרסה דמיירי דיש נמי מנויים אחרים:

איירימא כו' עבודות מעמא דחשיב בזריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבא דאמר לקמן (ד' פג) שחטו למוליך על מנת שיתכפרו בו ערלים כשר לרוב חקלא דאמר פסול לא מני מיירי בשתי עבודות. מיהו לקמן משמע במסכתא דאף לרבה פסול:

או דילמא בשתי עבודות תנן ואפי' לר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון הני מולי בעבודה אחת אבל בשתי עבודות מודה דמיפסיל אמרי' אהייא אי נימא אשלא לשמו ולשמו בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות בין לר' מאיר בין לר' יוסי איפסיל ליה מקמייתא דהא לרבי יוסי^ב נמי אף בגמ' דבריו אדם נתפס אית ליה אלא אלשמו ושלא לשמו מאי ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך זורק שלא לשמו היכי דמי אי נימא דקתני למה לי עד דמחשב לכוליהו מקמייתא איפסיל ליה אלא לאו הכי קתני "הפסח ששחטו שלא לשמו אי נמי שחטו וקבל והלך לשמו זורק שלא לשמו דהוויא לה שתי עבודות אי נימא בשתי עבודות היינו רישא אלא לאו בעבודה אחת ור' יוסי היא דאמר אף בגמ' דבריו אדם נתפס לא לעולם בשתי עבודות ורישא דקאי בשחיטה וקא מחשב בשחיטה א"ל קאי בזריקה וקא מחשב בזריקה סיפא דקאי בשחיטה וקחשיב בזריקה דאמר הרני שוחט את הפסח לשמו לזרוק דמו שלא לשמו וקמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול היכי דמי אי נימא בשתי עבודות השתא לשמו ושלא לשמו אמרת פסול שלא לשמו ולשמו מיבעיא אלא לאו בעבודה אחת ומדסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת לא לעולם בשתי עבודות ורישא אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות תא שמע^א לאוכליו ושלא לאוכליו כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות וטעמא דחשיב בזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה הא בעבודה אחת כגון בשחיטה דמהניא ביה מחשבת אוכלין פסול והא קיימא לן מקצת אוכלין לא פסלא אלא

לכשר כוית ואין בו מנויין אחרים אלא הן: פסול. דאישי לפי אהלן כתיב (שמות יג) הראוי לאכול: שלא למנויו. וינמו עליו חצורה זו ושחטו לשם חצורה אחרת: לערלים. ישראל שמתו אחיו ממחמת מילה: קחן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (עב) עמאים. נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אכילתן: הכא פשיטא בעבודה אחת קאי. דהא חזא מחשבה הוא דליכא: רישא נמי בעבודה אחת. כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כו' מאיר: מידי איריא. וכי ראייה היא זו: סיפא. דבמחשבה אחת מיירי ליכא ללוקומה אלא בעבודה אחת: רישא. דמיירי בשתי מחשבות איכא ללוקומה אי אף בעבודה אחת ודלא כו' מאיר: אי צשאי עבודות. ולא בעבודה אחת ור' מאיר: לאוכליו ושלא לאוכליו. כדמפרש ואזיל: היכי דמי אי נימא צשאי עבודות. שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעי' דכשר: וטעמא מאי מאוס דאין מחשבה אוכלין. אין מחשבת פסול האוכלין כגון חולה וקחן פוסלת בזריקה דבשחיטה הוא דכתיבי אוכלין לפי אכלו תכוסו [שן] והיינו שחוט כדמתרגמי' ושחטו (י) ויכוס: ה"ג בעבודה אחת כגון צשחיטה דמהני' צה מחשבה אוכלין פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: והא קיימא לן. לקמן (ד' פג). מקלס אוכלין. כגון הכא דנימנו צו ראוין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אוכלין צריכה דאי אפשר לכויית צבר בלא שחיטה. ולקמן [פג] מפרש מאי שגל דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר: אלא

או דילמא צשאי עבודות סנן. אחת חישב לשמו וצשניה שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון שהרי ארבעתן העבודות תקובות זו כו' לפסול את הזבח באחת מהן ואפילו לרבי מאיר מיפסיל: ומנהדר גמרל אהייא. מהני לישני דסיפא דמתניתין קיימא הך צעיא: אי נימא אשלא לשמו. צרישא והדר לשמו הא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אפילו בעבודה אחת מיפסיל לר' מאיר דהא אמר תפוס לשון ראשון לרבי יוסי נמי מיפסיל דהא ר' יוסי אף בגמ' אית ליה כלומר תחלת דבריו של אדם וסופן ככולן דעמו נתפסת וכולן מתקיימין: **אלשמו ושלא לשמו.** דאי בעבודה אחת נמי פסיל ליה מתני' תו לא מיתוקמא כרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ולשון אחרון לא חייל: **אי נימא דקפני.** שחט וקיבל והלך זורק כולן שלא לשמו ולאו או קאמר למה לי כבוליה הא צמחל קייל צוצחי צשמעתא קמייתא [ז] דהוצח נפסול: **לעולם.** סיפא נמי דקתני לשמו ושלא לשמו צשתי עבודות. ודקשיא לך היינו רישא לא מיקשי רישא מיירי דכי שחט חישב צה לשמו וכשזרק חישב צה שלא לשמו וסיפא מיירי דבשעת שחיטה חישב תרמי מחשבות חזל על השחיטה לשמו וחזל על הזריקה שלא לשמו: **דאמר הרני שוחט לשמו** על מנת לזרוק שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון דהא אעבודה אחריתי קאי לשון שני וקא משמע לן מתני' דמחשבין מעבודה לעבודה כלומר דמחשב צשעת עבודה זו על חצרתה לעשותה במחשבת פסול נפסול מיד ואפילו לא עשה השניה במחשבת פסול כמו שחיטה^ד: והיינו צעיא דרב פפא. דאמר מחשבים מעבודה לעבודה צשחיתת קדשים צפ"ק (ד' י) דלמריה התם מתקף לה רב פפא דילמלא הא קמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה: **השאל לשמו ושלא לשמו.** דעבודה ראשונה כשערות אמרת פסול במחשבת עבודה שניה: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** דכיון דנפסל בעבודה ראשונה מתיכא יחזור ויוכשר: אלא לאו בעבודה אחת. ומגל לשמו ושלא לשמו לאפוקי מדריבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ומגל שלא לשמו ולשמו דלא תימא תפוס לשון אחרון דהא הדר ציה מקמא וכי שחיט אהאי צמחל קא שחיט קמ"ל דר' יוסי הוא דאמר בכל דבריו אדם נתפס ולא הדר ציה אלא אחריותהו איכוין: ומדסיפא. שלא לשמו ולשמו בעבודה אחת קאמר דבשתי עבודות לא אינטרדך: רישא. דלשמו ושלא לשמו נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: לעולם צשאי עבודות. ודקשי' לך פשיטא הא איפסיל ליה מעבודה קמייתא: איידי דגנא לשמו ושלא לשמו. לאשמעינן דמחשבין מעבודה לעבודה כדלעיל תנא נמי שלא לשמו ולשמו: **שלא לאוכליו** יכולין לאכול כוית ואין בו מנויין אחרים אלא הן: פסול. דאישי לפי אהלן כתיב (שמות יג) הראוי לאכול: שלא למנויו. וינמו עליו חצורה זו ושחטו לשם חצורה אחרת: לערלים. ישראל שמתו אחיו ממחמת מילה: קחן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (עב) עמאים. נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אכילתן: הכא פשיטא בעבודה אחת קאי. דהא חזא מחשבה הוא דליכא: רישא נמי בעבודה אחת. כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כו' מאיר: מידי איריא. וכי ראייה היא זו: סיפא. דבמחשבה אחת מיירי ליכא ללוקומה אלא בעבודה אחת: רישא. דמיירי בשתי מחשבות איכא ללוקומה אי אף בעבודה אחת ודלא כו' מאיר: אי צשאי עבודות. ולא בעבודה אחת ור' מאיר: לאוכליו ושלא לאוכליו. כדמפרש ואזיל: היכי דמי אי נימא צשאי עבודות. שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעי' דכשר: וטעמא מאי מאוס דאין מחשבה אוכלין. אין מחשבת פסול האוכלין כגון חולה וקחן פוסלת בזריקה דבשחיטה הוא דכתיבי אוכלין לפי אכלו תכוסו [שן] והיינו שחוט כדמתרגמי' ושחטו (י) ויכוס: ה"ג בעבודה אחת כגון צשחיטה דמהני' צה מחשבה אוכלין פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: והא קיימא לן. לקמן (ד' פג). מקלס אוכלין. כגון הכא דנימנו צו ראוין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אוכלין צריכה דאי אפשר לכויית צבר בלא שחיטה. ולקמן [פג] מפרש מאי שגל דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר: אלא